

Тимченко М.М.
аспірант кафедри політології
факультету суспільних наук та міжнародних відносин
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

МЕРЕЖЕВІ ПАРТІЙНІ СТРУКТУРИ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

В сучасній політичній науці виділяють централізовані, децентралізовані та мережеві типи партійних структур.

Централізовані партійні структури представляють собою тип організаційної структури, в умовах якого компетенція низових партійних організацій є суттєво обмеженою а усі важливі рішення які визначають стратегічні та тактичні кроки партії приймаються центральним керівництвом. В якості прикладу централізованої партійної структури можна навести Консервативну партію Великобританії та ряд інших партій консервативного спрямування у багатьох країнах світу.

Децентралізовані структури в свою чергу передбачають більш широкі повноваження для локальних партійних організацій і навіть допускають наявність фракцій та різних груп тиску та інтересів у власних рядах. В якості прикладу децентралізованих партійних структур можна навести Демократичну та Республіканську партію США. Для цих партій є притаманним терпиме ставлення до проявів різних поглядів у власних рядах, а регіональні партійні організації є незалежними від національних партійних комітетів при організації виборів до Конгресу.

Деякі партії зберігають традиційні організаційні структури і використовують можливості Інтернет як вторинний ресурс діяльності, інші набувають нових конфігурацій під впливом мережевої взаємодії, а треті взагалі організуються як мережеві партії [1, с. 430].

У сучасній політичній науці не існує єдності у підходах до визначення партійних структур, які організовані в мережі Інтернет. Деякі дослідники називають їх кіберпартіями, інші - онлайн - партіями, а треті - мережевими партійними організаціями. Російський дослідник Л. Сморгунов, аналізуючи подібного роду структури, пише, що кіберпартії представляють собою досить різноманітні за своїми ідеями, формами організації, засобами діяльності та формами активності. В умовах сучасних політичних реалій, вони позиціонують себе як протипази існуючим традиційним партійним структурам. Їх не влаштовують фундаменталістські ідеології сучасних партій, їх організаційна громадськість, входження їх лідерів в політичний істеблішмент та корупція партійних еліт. Всі ці партії заявляють про свій зв'язок з демократією, яка має бути безпосередньою та йти «знизу». Учасники даних партійних структур додержуються того принципу, що вирішенню проблем які нагромаджуються в суспільстві, заважає громіздкий та неефективний механізм представницької демократії та багатоступінчатий механізм прийняття політичних рішень в державі. У структурному відношенні кіберпартії представляють собою мережеві організації, які будують свою діяльність шляхом створення платформ для мережевої взаємодії організацій, рухів, зацікавлених груп та окремих індивідів [2, с. 26].

У період медіатизації та інтернетизації політики, відбулась трансформація традиційних та поява нових організаційних форм партійних структур. Ці процеси включають в себе не тільки модернізацію та професіоналізацію основних політичних партій, але і відкриває шлях до появи нових структур які мають на меті завоювання

політичної влади, а також і до нових форм агітації.

В якості прикладу можна навести такі успішні мережеві структури як Піратська партія в Німеччині та Рух п'яти зірок Беппе Грілло в Італії. Піратська партія викликала сплеск зацікавлення з боку медіа, цим самим привернув увагу до своєї діяльності з боку молодих активістів. Фактором успіху Руху п'яти зірок Беппе Грілло став перехід межі між політикою та комедією без допомоги традиційних засобів масової комунікації, з боку яких спостерігалось ігнорування даного руху. Даний рух знаходиться на перетині між різними моделями та концепціями демократії, має горизонтальні структурні елементи, але процес прийняття рішень в ньому є вертикальним. Партія немає чіткого ідеологічного забарвлення та поєднує в собі різні електоральні групи [3, с. 1].

Також в якості прикладів успішних мережевих партійних структур можна навести Онлайн партію Канади, яка зараз має назву «Партія звітності, компетентності та прозорості». Дана партійна структура позиціонує себе як єдину федеральну політичну партію, яка дозволяє кожному зареєстрованому виборцю впливати на процеси партійного будівництва та побудови платформи, незалежно від політичних поглядів, вона надає своїм членам право голосувати та коментувати безпосередньо за кожним аспектом партійної діяльності, а також гарантує підзвітність обраних представників [3, с. 2].

На сучасному етапі мережеві партійні структури почали відігравати більш важливу роль у політичному просторі, що і підтверджують результати останніх виборів у Європі. Рух Беппе Грілло на виборах до італійського парламенту підтримало близько четверті виборців. Піратська партія Німеччини закріпила свій успіх на регіональному рівні, отримавши 387 мандатів представницьких органів муніципалітетів. Партія «За кращу Угорщину» на виборах до Національних зборів, здобула підтримку більш ніж 20% виборців. Партія «Твій рух», яка раніше мала назву «Рух Палікоти», отримала 10% голосів виборців на виборах до сейму Польщі у 2011 році.

Отже в якості висновку можна зазначити, що поява та стрімке зростання мережевих партійних структур є результатом анти-елітарних настроїв та зниження ролі традиційних політичних партій у країнах Європи та Північної Америки. Онлайн - партії надають своїм виборцям можливість реалізовувати свої інтереси, використовуючи віртуальні форми політичної участі.

Побудова мережевих партійних структур має свої переваги у порівнянні з традиційними партійними структурами як централізованого, так децентралізованого типу. Серед переваг даного типу партійної структури можна виділити наступні:

суттєва економія матеріальних ресурсів для побудови партійної структури; є надійним засобом залучення широких верств населення, так як представляє собою синтез неформальних зв'язків та опори на переконання людей; дозволяє встановити оптимальну ступінь співвідношення між підконтрольністю окремих партійних структур (яка надає можливість керівництва ними з центру) та їх автономністю (яка дає можливість прийняття рішень на місцях і дозволяє ініціативність з боку окремих членів); представляє з себе технологію яку можна застосувати як при організації взаємодії центральних та регіональних відділень партії, так і при організації роботи конкретного штабу на будь якому рівні партійної структури.

На думку багатьох вчених сама поширення анти-елітарних настроїв та зниження ролі традиційних партійних структур є загрозою для існування інституту представницької демократії.

Література

1. Bordignon, F., Ceccarini, L. Five Stars and a Cricket. Beppe Grillo Shakes Italian Politics// South European Society and Politics. Volume 18, Issue 4, December 2013, P. 427-449.
2. Сморгунов, Л.В. Сетевые политические партии. // Полис. Политические исследования. 2014. - № 4. - С. 21-37.
3. Clarke, A., Margetts, H. Governments and citizens getting to know each other? open, closed, and big data in public management reform. Oxford: Oxford University Press. 2014.